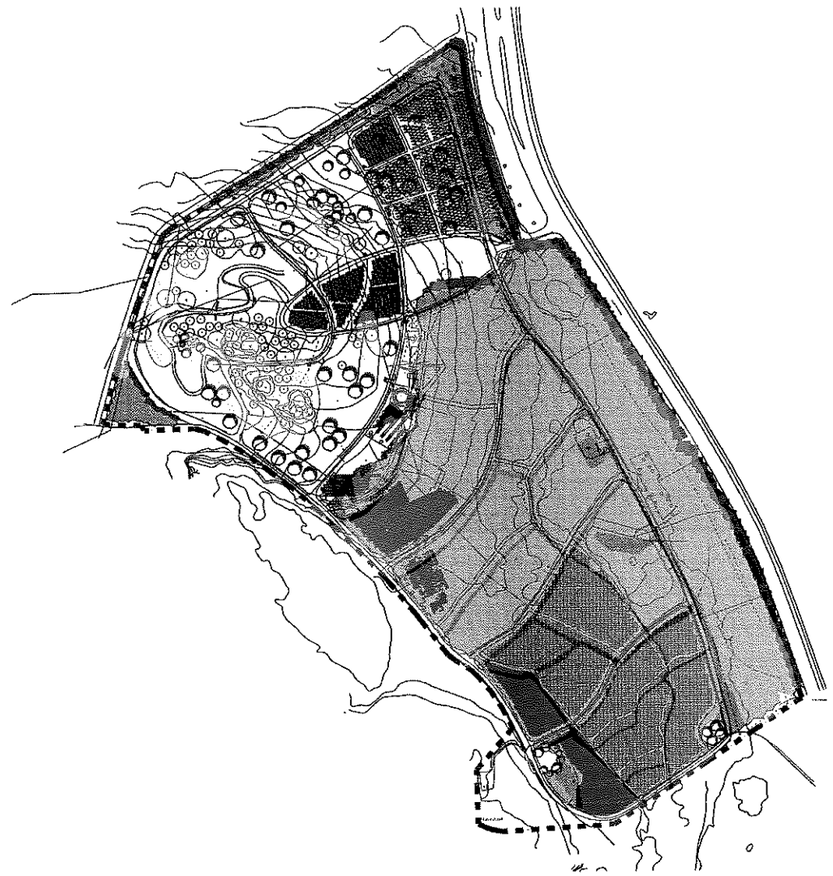

STRANDKYRKOGÅRDEN

PROGRAMHANDLING

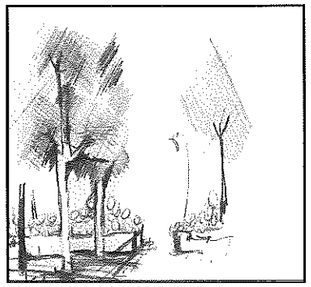
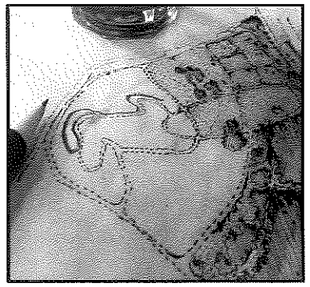
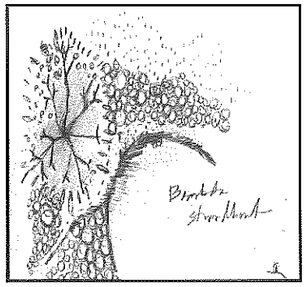
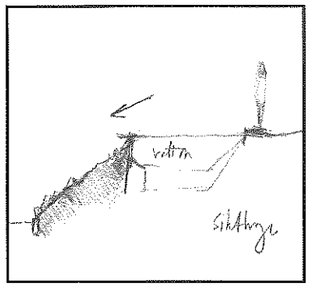
FRAMTAGEN HÖSTEN 2016

Diarienummer: 4.1.2-1726-2016

ELIN SAMUELSSON
LANDSKAPSARKITEKT LAR/MSA

Adress: Näsby 45 155 93 Nykvarn Mobil: 0739 199 664 E-post: elin.samuelsson@gmail.com

Stockholms stad

Skisser

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

HISTORIK-NULÄGE 2

LANDSKAPSANALYS 3

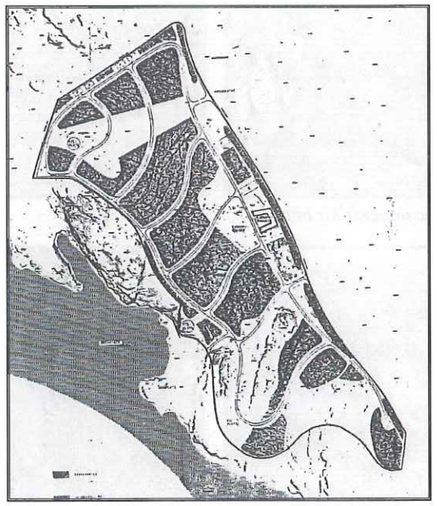
PROGRAMFÖRSLAG 4

DELOMRÅDE: SKOGEN-GLÄNTAN 5
DELOMRÅDE: BRYNET 6
DELOMRÅDE: ÄNGEN 7

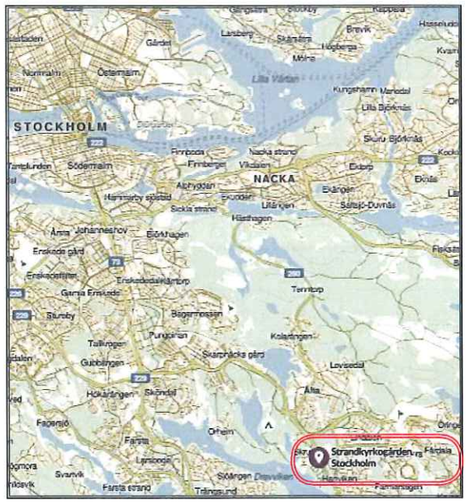
VÄGAR-ENTRÉER-PARKERING 8
UTRUSTNING OCH SERVICESTATIONER 9

CEREMONIPLATS-DAMMEN 10

SAMMANFATTNING AV FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER 11

Planförslag Strandkyrkogården, arkitekt Göran Bergquist.

Strandkyrkogården 10 kilometer söder om centrala Stockholm.

Historiskt flygbild 1955-1967

HISTORIK- NULÄGE

Bakgrund

Strandkyrkogården är belägen på egendomen Skrubba ca 10 km söder om centrala Stockholm. Området för programhandling omfattar en yta på ca 25 hektar med möjlighet till ca 20 000 gravar. Begravningsplatsen inrymmer förutom gravkvarter och minneslund, allmänna ytor, yttre och inre vägar, parkeringsplatser samt ett inhägnat område med ekonomibyggnad.

Strandkyrkogården

Ursprungliga utformningen av Strandkyrkogården är ritat av arkitekt Göran Bergquist, fastighetskontoret. Arkitektens planering av området hade för avsikt att ta fasta på de naturliga förutsättningar som fanns på platsen. Bland annat bibehölls naturmarken i så stor utsträckning som möjligt även efter att gravkvarteren tagits i bruk.

Planen är inte fullt ut genomförd. Till exempel genomfördes inte planteringar i väster mot Skrubba koloniområde.

Tallskog

Området karakteriseras av högrest tallskog med ljung och ristäckt mark som flackt lutar ner mot strandzonen och bildar ett brantare parti ned mot Drevviken. I norra delen av området fanns tidigare brukad åkermark och beten.

Förutom gravkvarter planerades även för en minneslund med utsikt över Drevviken. En ambition i arbetet med Strandkyrkogården var att skänka besökaren en rofylld naturupplevelse och prov på välanpassade gravkvarter.

Kommunikation

För kommunikation med kommunala medel finns en busshållplats vid huvudentrén på Vendelsövägen. Inom begravningsplatsen finns en ringväg med förbindelsevägar, alla med slitlager av grus.

Ceremonibyggnad

Någon ceremonibyggnad planerades det inte för på Strandkyrkogården utan förrättningarna sker på annan plats, bland annat hänvisas till Skogskyrkogårdens kapell.

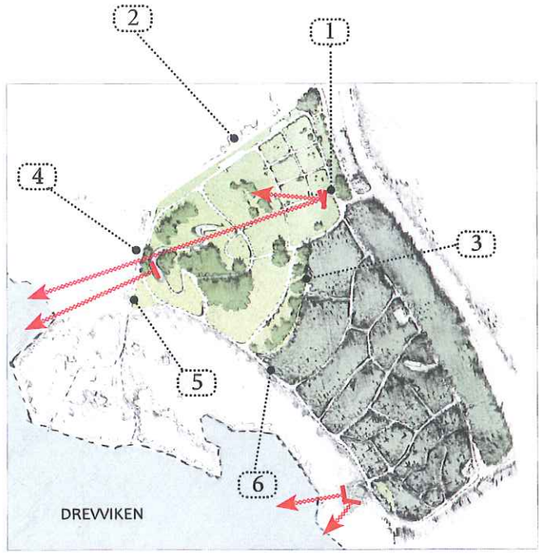
Historia

I väster finns Skrubba Koloniträdgårdsförening med 197 lotter. Området anlades 1950 med stugor från andra kolonistugeområden, bland annat Valla, Björken, Nytorp och Kärrtorp. Inom området finns en höjd på 74 meter över havet, vilket ska vara den högsta naturliga punkten i Söderort.

Skrubba var i äldre tider namn på ett torp i området, först omnämnt 1397. Torpet tillhörde Tyresö slott.

Skrubba gård var fram till 1947 en ungdoms-vårdsskola ´Skrubba skyddshem´ som hade till uppgift att ta emot och uppfostra i mindre grad ´vanartade ´pojkar hemmahörande i Stockholms kommun. Man hade då plats för 60 pojkar i åldern 9-18 år. Pojkarna sysselsattes med jordbruk och undervisades i praktiska yrken. Skyddshemmet övertogs 1947 av barnavårds-nämnden och ombildades till Drevikens ungdomshem och verksamheten fortsatte i moderniserad form fram till 1994.

Källa: www.skrubba.se

Planöversikt, ej i skala

Siktlinje

1. Huvudentré.

2. Befintligt vägnät dimensionerat för biltrafik.

3. Möte skog äng.

4. Befintlig dammanläggning.

5 Smitväg över staket.

6 Utblick Drevviken

LANDSKAPSANALYS

Begravningsplatsens styrkor:
-Naturskön omgivning
-Möjlighet till fina siktlinjer
-Väl utbyggd infrastruktur
-Damm
-Tallskog i bra skick
-Fina stenarbeten

Begravningsplatsens svagheter:
- Upplevs splittrad
- Saknar målpunkt
- Svag integrering med omgivningen
- Överdimensionerade vägar
- Storskalig gestaltning entréområde, servicestationer.

Drevviken

Strandkyrkogården ligger idag i en mycket naturskön omgivning, marken sluttas mjukt ner mot Drevviken. Längs delar av ringvägen är närheten till vattnet tydlig. Där är tallskogen gles och vatten skymtar fram mellan stammarna. Däremot är det vattennära läget på många ställen otydligt där strandvegetationen har vuxit igen med 10-20 år gammalt sly. Möjliga långa siktlinjer med vattenutsikt har vuxit igen, bland annat vid huvudentrén och vid läge för minneslunden.

Förslag till åtgärder

-Lyft fram närheten till Drevviken med strategiska siktlinjer och utblickar.

Naturtyper

Platsen kan idag delas in in två tydliga karaktärer av naturmark, ett skogbevuxet område i kontrast till öppen ängsmark. På många ställen saknas en naturlig övergång mellan naturtyperna vilket gör att Strandkyrkogårdens olika delar inte upplevs stå i relation till varandra.

Området på ängen saknar rumskapande element och befintliga träd bedöms vara i dåligt skick.

Förslag till åtgärder

Arbeta in en brynzon som bryggar över skog till äng. Omtag/ omprojektering för delar av ängen. Förstärk det natursköna läget och de landskapliga kvaliteter som redan finns på plats.

Vägar

Vägnätet är internt väl utbyggt men saknar lokal koppling till omgivningen. Idag är begravningsplatsen tydligt avgränsad med staket runt hela området. Vägar är idag dimensionerade för väl tilltagen biltrafik istället för att vara körbara parkvägar. Många parkeringsplatser är idag outnyttjade.

Förslag till åtgärder

-Minska bredd på vägarna.
-Öppna med nya entréer för gång- och cyklister vid naturliga rörelsestråk.

Identitet

Avsaknaden av ceremonibyggnad eller tydligt formgivna platsbildningar gör att platsen idag saknar en naturlig målpunkt, en plats att gå till i samband med besök.

Det finns ett flertal fint gestaltade och naturliga mindre platser (minneslunden, de lokala gravkvarteren, dammanläggningen). Entré och damm har kraftfulla och fina stenarbeten.

Det finns ingen identitetsbyggande plats som blir del av en mental bild av vad som är Strandkyrkogården (jmf Skogskyrkogårdens flertal signumplatser) utan Strandkyrkogården upplevs som relativt okänd och anonym.

Förslag till åtgärder

-Tillför ceremonibyggnad.
-Bearbeta utvalda nyckelplatser för ytterligare platsidentitet.
-Ta vara på och utveckla befintliga stenarbetet med graniten som karaktärsbärande element.

Illustrationsplan

1a. Befintlig skog
1b. Kompletterande skog/vegetation

2. Brynzon beabetas.

3. Ängen omprojekteras, kan kompletteras med nytt gravskick (kistgravlund)

4. Befintligt vägnät minskas i bredd, parkeringsplatser utgår.

5. Kompletterande vegetation.

6. Placering ny ceremonibyggnad.

7. Placering ny meditationslund.

8. Placering ny askgravlund, Gläntan.

9. Tillkommande entréer, gång- och cykelväg.

10. Område för ev slyröjning i samråd med Stadsdelsförvaltningen.

11. Nya stensättningar/ stenarbeten.

PROGRAMFÖRSLAG

Helhet- enskildhet

Gestaltningsprogrammet syftar till att ta ett helhetsgrepp på området med utrymme för variation. Befintliga kvalitéer ska omhändertas och lyftas fram.

Förslaget delas in i fyra naturtyper: Skogen, Ängen, Gläntan och Brynet.

Ny ceremonibyggnad

Förslag till åtgärder/upprustning syftar till att ge Strandkyrkogården en tydligare karaktär och identitet.

Förslaget innehåller: Placering av ny cermoni byggnad och omgestaltade nyckelplatser.

Växtval

Växter ska väljas med hänsyn till deras krav på växtplats, härdighet och skötsel. Vegetationen ska återspegla årstidsväxlingar och med fördel gynna djurlivet.

Blå infrastrukturen och natursten

Vatten kan bli del av Strandkyrkogården signum och bör lyftas fram i vidare gestaltning. Både i form av långa utblickar till Drevviken, som förädling av den befintliga dammen och som hantering av småvatten vid servicestationerna kan vatten bli ett positivt inslag.

Idag finns karaktärsfulla, gedigna stenarbeten på Strandkyrkogården. I förslaget föreslås naturstenen även i fortsättningen bli en bärande del av gestaltningen.

Hänsyn ska tas till arbetsmiljö, ekonomi, skötsel och användbarhet. En omsorg om gestaltningen av detaljer bör stå i fokus i det fortsatta arbetet.

Befintlig gles tallskog.

Gläntan: Befintlig gräsyta bearbetas till askgravlund.

Referens skogsplantering vårlök.

DELOMRÅDE: SKOGEN-GLÄNTAN

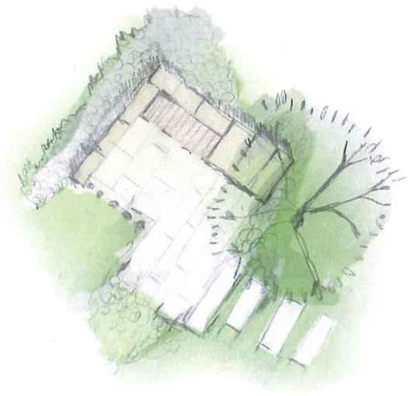
Nuläge

Den större delen av Strandkyrkogården utgörs idag av skogsbeklädd mark. Tall med inslag av gran dominerar med undervegetation av ris.

Mot Gudöbroleden är skogen tätare och fungerar som avskärmning mot vägen. Gravarna är inplacerade i skogen och mot Drevviken finns en minneslund som med gallring av skogen skulle ha fin utblick över vattnet.

Gläntan

En outnyttjad gräsplan är placerad centralt i skogen och skulle med enkla medel kunna få en bättre markanvändning.

Förslag på skötsel

1. Fortsatt skötsel med mål att behålla en gles tallskog med undervegetation av ris, ljung och örter. Kontinuerlig röjning av underväxtlighet som sly av björk, asp och rönn. Äldre tall sparas med undantag för träd i dålig kondition som riskerar falla över byggnad eller vägar.

2. I zon mot motorleden sparas undervegetation med periodisk röjning av slyuppslag, ev uppslag av en, hassel, unga tallar och ek sparas.

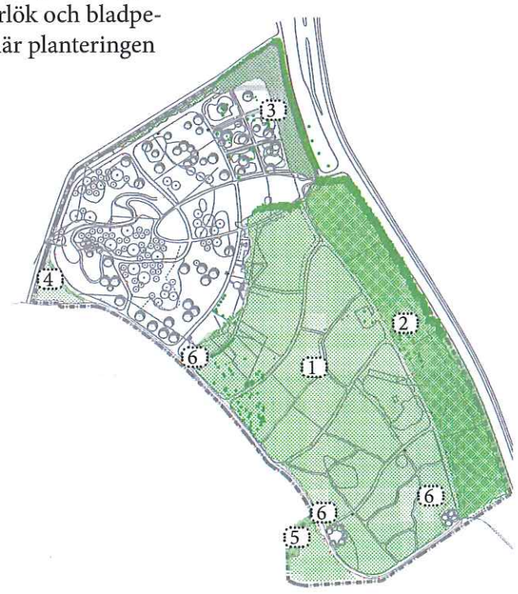
Förslag på åtgärder

3. Skogen förlängs i förslaget som avskärmning och avgränsning mot Skrubba allé mot koloniområdet i väster. Här kan gräs med fördel utgöra undervegetation och kompletteras med ett örtskick av exempelvis strutbräken, ljung och bärris i område för befintliga och nya gravar.

4. Outnyttjat område i söder mellan fastighetsgräns och väg är i förslaget kompletterat med skogsvegetation, här kan lokalt växtmaterial av tall användas för att få en naturlik plantering med karaktär lika omgivande skog.

5. Nytt gravskick (Gläntan) med en askgravlund anläggs vid behov. Platsen kan då utformas i samklang med omgivande natur som en glänta i skogen med rumsbildande plats för smyckning och namnplattor.

6. På strategiska platser som entrésituationer, plats vid minneslund, askgravlund vid servicestationer kan bearbetade skuggtåliga planteringar anläggas. Växter som exempelvis julros, vårlök och bladperenner väljs för extensiv skötsel när planteringen efter etablering slutit sig.

Befintlig buddistisk ceremoniplats

Befintlig situation

Referns: Ruggar av hassel.

DELOMRÅDE: BRYNET

Nuläge

Idag återfinns en mångfald av gravskick för olika trossamfund i kanten mellan skog och äng. Den rumskapande vegetationen är utspridd och de olika gravskicken är utformade som separata platser. Det gör att de olika områdena upplevs ha svag kontakt med varandra och du som besökare upplever begravningsplatsen uppdelad i olika delar utan naturligt samband med varandra.

Genom att bearbeta mötet med en brynzon kan delarna sys ihop till en naturlig övergång med låg vegetation.

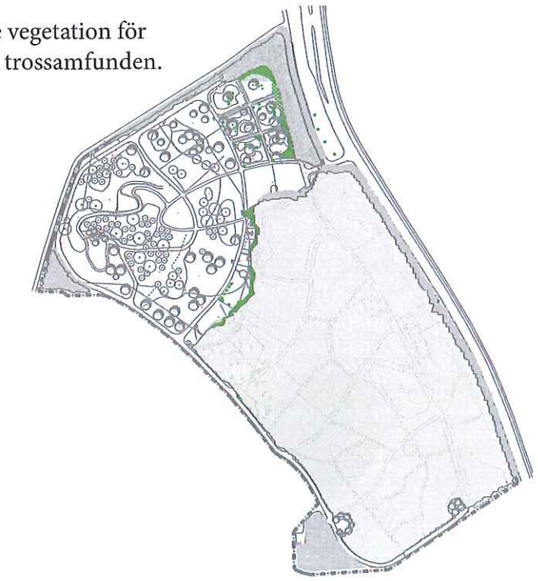
Förslag åtgärder

- Zon mellan skog och äng bearbetas med buskträd och markvegetation. Hänsyn bör tas till rik årstidsväxling som blom, dekorativa fröställningar och höstfärg. Kompletteterande växtlighet kan med fördel gynna de tidigt pollinerande insekter.

-Markvegetationen ska vara av robust karaktär med exempelvis skogsgräs med inslag av skuggtåliga marktäckande och ev vintergröna perenner.

-Brynzonen anläggs efter utsättning på plats som dungar av buskträd som fyller ut och läker mötet mellan skog och äng.

-Kompletterande rumskapande vegetation för befintligt gravskick för de olika trossamfunden.

Referens ängs/betesmark

Referens ekbacke

Befintligt berg: föreslagen meditationsplats

DELOMRÅDE: ÄNGEN

Nuläge

Idag saknas rumsbildande element och definiering av gravkvarter.

Träden i de öppna partierna har idag svag tillväxt och är i dåligt skick med mossa på stam- och grenverk. I förslaget ersätts de med nya träd, förslagsvis ädellövträd som ek.

Inom området finns berg i dagen, en plats som med enkla grepp kan utvecklas till ett blickfång och meditationsplats likt Almhöjden på Skogskyrkogården.

Förslag åtgärder

-Omprojektering av gravkvarter på ängen.

-Plats för nya gravskick som kistgravlund.

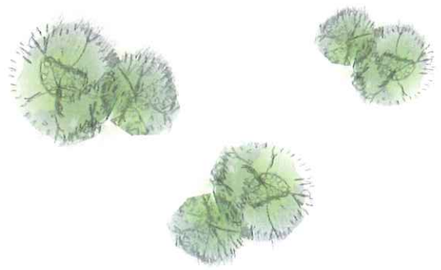
-Befintlig vegetation skiftas ut till rumskapande undervegetation med dungar av buskage och träd med lång livslängd och goda växtmöjlighet.

-Hög kvalitet på växtbäddarna

-Hänsyn ska tas till siktlinjer och att ett centralt öppet rum bibehålls.

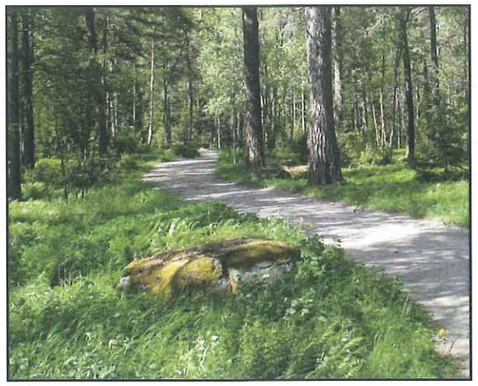
-Möjlighet att anlägga meditationsplats vid befintligt berg i dagen.

Referens temporär parkering på gräs

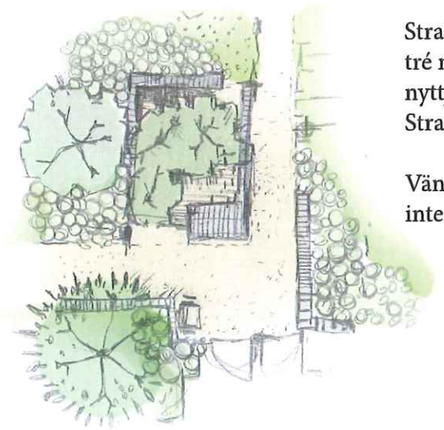

Referens parkväg

Referens spridd trädplantering väg

VÄGAR-ENTRÉER-PARKERING

Nuläge

Vägnätet idag är väl utbyggt inom Strandkyrkogården och alla olika delar är nåbara med lutningar som uppfyller gällande krav på tillgänglighet.

Det finns ett flertal parkeringsplatser som idag är outnyttjade, istället nyttjas ofta vägens bredd till sidoordnad parkering nära den gravplats eller minneslund som ska besökas.

Strandkyrkogården har idag endast en formell entré men det finns flera informella smitvägar som nyttjas för att koppla samman omgivningen med Strandkyrkogården.

Vändplatsen i nordost är avspärrad och nyttjas inte.

Förslag åtgärder

1.Väg- och cykelnätet kopplas samman med omgivande infrastruktur med en ny entré i nordost. Entrén utformas för cykel- och gångtrafikanter.

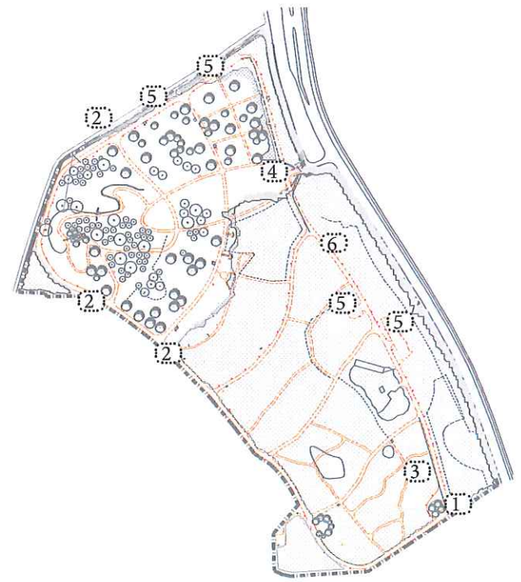
2.Tre mindre entréer för fotgängare öppnas vid idag informella stigar och entréer.

3.Vändzon läggs igen och platsen utformas som entréplats, kompletterad med vegetation och stensättning.

4.Huvudentrén bearbetas och kompletteras med vegetation.

5. Befintliga, oanvända parkeringsplatser läggs igen.

6. Vägarnas bredd ses över och vägarna smalnas av. Dagens överbyggnad kan med fördel användas till att anlägga armerade gräsytor för fortsatt användning av sidoparkering.

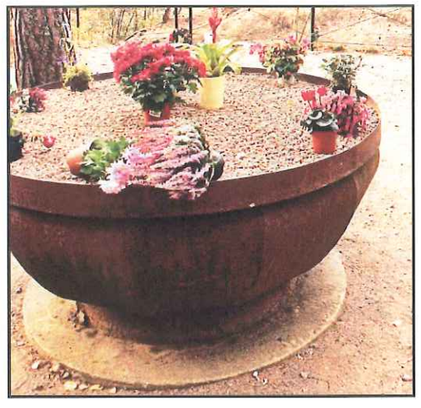

Befintlig servicestation Strandkyrkogården

Referens servicestation Skogskyrkogården

Materialval anpassas omgivningen

UTRUSTNING OCH SERVICESTATIONER

Nuläge

De större vägarna är idag väl belysta med funktionsbelysning på stolpe. Det finns ingen stämningsskapande effektbelysning. En försiktig ljussättning på strategiska ställen skulle kunna bidra till att en trygg upplevelse av Strandkyrkogården under årets mörka perioder.

Idag är servicestationerna onödigt stora och ett antal är idag oanvända.

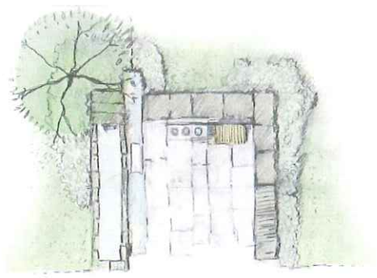
På Strandkyrkogården används idag en enhetlig utrusning. I utveckling av nyckelplatser kan del av utrustningen utformas plastspecifik som till exempel vattenkaren vid servicestationerna.

Förslag åtgärder

-De största servicestationernas projekteras i förslaget om till mindre enheter. Servicestationerna bör då utformas med hänsyn till omgivande förutsättningar och vegetation.

-Varsam ljussättning av strategiska platser.

-Ny utrustning väljs i enlighet med framtaget möbleringsprogram eller som unika objekt med stor omsorg för detaljutförandet.

Referens: dubbla vattenspeglingar vid ceremonibyggnad

Referens: dammens vegetation

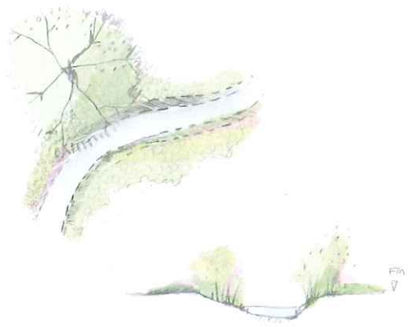
Referens: porl av vatten

CEREMONIPLATS-DAMMEN

Nuläge

Idag saknas en naturlig målpunkt på Strandkyrkogården och en plats för ceremonier. Omgivningarna är fina men Strandkyrkogården saknar en signumbyggnad.

Området kring damm och ränndal upplevs saknar grönska.

Förslag åtgärd

-Komplettera damm och ränndal med vegetation.

-Planera för ny ceremonibyggnad placerad vid befintlig damm.

-Byggnaden skulle kunna erbjuda väderskydd, möjlighet till begravningsceremonier och besökstoalett.

Placeringen kan erbjuda fina utblickar över vattnet och vara en värdig stilla plats.

Byggnaden kan med fördel utformas så den fungerar både för större och mindre sällskap med möjlighet till ceremonier utomhus.

Hållbara material bör användas som åldras med fin patina hänsyn till underhåll och funktion.

I en vidareutveckling kan det undersökas om det finns möjlighet att utöka dammens utbredning för att ytterligare stärka Strandkyrkogårdens identitet som den vattennära begravningsplatsen.

SAMMANFATTNING AV FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER

- NY CEREMONIBYGGNAD MED MÖJLIGHET TILL BEGRAVNINGSCEREMONIER OCH BESÖKSTOALETT.
- FLER GRAVSKICK SOM ASKGRAVLUND OCH KISTGRAVLUND VID BEHOV.
- TILLKOMMANDE MEDITATIONSLUND.
- NYA ENTRÉER VID BEFINTLIGA GÅNG- OCH CYKELSTRÅK.
- TA VARA PÅ OCH UTVECKLA BEFINTLIGA STENARBETET PÅ NYCKELPLATSER.
- VARSAM LJUSSÄTTNING AV STRATEGISKA PLATSER.
- OMPROJEKTERING AV ÄNGEN.
- ÖVERSYN BEFINTLIGA SERVICESTATIONER.
- RENODLA STRANDKYRKOGÅRDEN I FYRA NATURTYPER; SKOGEN, GLÄNTAN, BRYNET OCH ÄNGEN.
- KOMPLETTERANDE VEGETATION PÅ UTVALDA PLATSER.
- BEFINTLIGT VÄGNÄT SES ÖVER MED AVSMALNING AV VÄGARNA.
- LYFT FRAM NÄRHETEN TILL DREVVIKEN.